

MÜLTECİLER VE YERİNDEN OLUNMUŞ KİŞİLER İÇİN KULLANILAN KAMU KAYNAKLARININ DENETİMİNE İLİŞKİN YUVARLAK MASA TOPLANTISI

Ahmet TANER*

SUNUŞ

20 Nisan 2016 tarihinde İstanbul’da Dünya Bankası’nın koordinatörlüğünde, Suriye’ye sınırı bulunan ve çok sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülkelerin Sayıştayları tarafından mülteci ve yerinden edilmiş kişiler için kullanılan kamu fonlarının denetimine yönelik yürütülen çalışmalarla ilgili tecrübe ve bilgi paylaşımını amaçlayan bir toplantı düzenlenmiştir. Hollanda Sayıştayından bir ekibin de hazır bulunduğu toplantıya Türkiye, Irak, Lübnan ve Ürdün Sayıştaylarından temsilciler katılmış, her ülkeden bir katılımcı, mültecilere tahsis edilen fonların kaynağı, mülteci sayısı, yapılan harcamalar ve sunulan hizmetlerle, bunları yürütmekle görevli kamu kurumlarının mali işlemlerinin ne şekilde denetlendiği gibi konularda sunum yapmıştır.

TOPLANTININ AMAÇ VE KAPSAMI

Toplantı esas olarak mülteciler ve yerinden edinmiş kişiler için harcanan kamu kaynaklarının denetimi açısından ülkelerin mevcut durumunu tahlil ederek, muhtemel bir paralel denetim çalışması için gerekli koşulların mevcut olup olmadığının değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Dünya Bankası’nın Global Yönetişim Uygulamaları Biriminde (*Governance Global Practice*) görevli Kıdemli Uzman Mona El-Chami’nin koordinatörlüğünde gerçekleştirilen toplantının düzenlenmesinde daha önce mültecilere tahsis edilen fonlarla ilgili bir denetim çalışması yürüten Irak Sayıştayının, ilgili ülkeler arasında işbirliği ve tecrübe paylaşımının sağlanması yönündeki talebinin etkili olduğu anlaşılmıştır.

Hollanda Sayıştayından Dış İlişkiler Grup Başkanı Andrea Connell ve ekip arkadaşlarının moderatörlüğünde yürütülen toplantıda, mülteci fonlarına yönelik bir denetim için sayıştayların gerekli yasal yetkisinin ve kurumsal kapasitenin olup olmadığı hususu ön plana çıkmıştır. Hollanda Sayıştayınca hazırlanan taslak toplantı programında, ülkelere mültecilerin sosyal problemlerine ilişkin

* Dr., Sayıştay Uzman Denetçisi, ataner@sayistay.gov.tr

yürüttükleri performans denetim sonuçlarını paylaşımlarının istenmesi, olası bir denetim çalışmasının performans denetimi metodolojisine uygun olarak yürütülmesinin planlandığına işaret etmektedir.

Diğer ülke sayıştaylarının sunumlarından Lübnan Sayıştayının performans denetimi ile ilgili yasal yetkisinin bulunmadığı, Irak ve Ürdün Sayıştaylarının ise yasal yetkileri bulunmakla beraber, performans denetimi için kurumsal kapasitesinin yeterli olmadığı anlaşılmış, özellikle Irak Sayıştayının güvenlik sorunu nedeniyle performans denetimi için gerekli verilere ulaşmada ciddi güçlükler yaşadığı ifade edilmiştir.

Kurumumuz adına “Mültecilere Tahsis Edilen Kamu Fonlarında Hesap Verebilirlik ve Şeffaflığın Sağlanmasında Yaşanan Güçlükler” başlıklı bir sunum yapılmıştır. Sunumda, AFAD ve İçişleri Bakanlığının resmi verileri esas alınarak, Suriye’de yaşanan iç karışıklıkların neden olduğu mülteci krizine karşı ülkemizin attığı adımlar, mültecilerin ihtiyaçları ve kurulan kamplar hakkında bilgi verilmiş, ayrıca, mülteci krizinin yönetilmesinde görev alan kamu kurumları ile bu kurumların hesap ve işlemleri üzerinde Türk Sayıştayının yürüttüğü dış denetimlerle ilgili olarak katılımcılar bilgilendirilmiştir. En son başlıkta, AFAD başta olmak üzere mültecilere hizmet sunan diğer kamu idarelerinin önceki yıl denetim raporlarındaki bulgular esas alınarak mültecilere tahsis edilen kamu kaynaklarının kullanımıyla ilgili karşılaşılan güçlüklerle ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır. Yapılan sunumda, Türk Sayıştayını olarak mültecilere tahsis edilen kamu fonlarını esas alan konu bazlı bir denetim çalışmamızın olmadığı, ancak, mültecilerin ihtiyaçlarını karşılayan kamu idarelerinin hesaplarının ayrı ayrı denetlendiği, bu denetimler sonucunda, düzenlilik ve performans bilgisi denetim raporları hazırlandığı belirtilmiş, mültecilerin sorunlarına yönelik etkinlik, verimlilik ve ekonomikliği esas alan bir performans denetim çalışması yürütmediğimiz ifade edilmiştir.

Toplantının öğleden sonraki ikinci kısmında katılımcılar üç farklı gruba ayrılmış, her bir gruptan mülteci ve yerinden edilmiş kişiler için yürütülecek bir denetim için gerekli koşullar, denetim konuları, denetim sürecinde karşılaşılabilecek muhtemel güçlükler ve çözüm önerileri gibi konularda beyin fırtınası yaparak, daha önce belirlenen 5 temel soru/konuyla ilgili öneri geliştirmeleri istenmiştir. Grup çalışmasının sonucu yanda yer almaktadır.

Temel Tartışma Konuları	Çözüm Önerileri
1- Sayıştaylar mülteci krizinin etkili şekilde yönetilmesine nasıl katkı sağlayabilir?	<ul style="list-style-type: none">- Kamu kurumlarının idari faaliyet raporlarını zamanında kamuoyuna ve parlamentoya sunmalarını sağlama- Mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin gelişimine katkıda bulunma- İlgili kamu idareleri arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlama
2- Sayıştaylar hangi konuları denetleyebilir? Denetimin amacı, denetim konuları neler olabilir?	<ul style="list-style-type: none">- İç kontrol süreçlerinin etkinliği değerlendirilebilir.- Performans denetimi bağlamında kaynakların etkin, verimli ve ekonomik kullanılıp kullanılmadığı denetlenebilir.- Sunulan hizmetlerin kalite ve memnuniyet oranı incelenebilir.
3- Mültecilere tahsis edilen kaynaklarla ilgili olarak denetim açısından öncelik kazanan en önemli konu nedir?	<ul style="list-style-type: none">- Mültecilerin kayıt altına alınması- Kamp dışındaki mültecilerin sorunları
4- Denetim için gerekli bilgi ve veriler mevcut değil ise ya da manipüle edilmiş ise Sayıştayların atacağı adımlar nelerdir?	<ul style="list-style-type: none">- Farklı kaynaklardan veri/bilgi toplanabilir.- Çapraz sorgulamalarla verilerin doğruluğundan emin olunmaya çalışılır.- Sunulan hizmetler bizzat sahada incelenebilir.- Anket, gözlem gibi teknikler kullanılabilir.
5- Sayıştaydan mültecilere/yerinden edinmiş kişilere yönelik bir denetim çalışması yürütmesi istendiğinde, ihtiyaç duyacağınız şeyler nelerdir? Süreç ile ilgili temel konular neler olabilir?	<ul style="list-style-type: none">- Eğitim- Mali kaynak ve yeterli insan kaynağı- Yasal yetki

SONUÇ

Yapılan sunumlar ve yürütülen tartışmalar sonucunda, mültecilere/yerinden edilmiş kişilere yönelik bir denetim çalışmasında, Sayıştayların odaklanması gereken alanlar şu şekilde belirlenmiştir.

- Mültecilerin tam ve doğru şekilde kayıt altına alınması,
- Kamu kurumları arasındaki işbirliği ve koordinasyon,
- Tahsis edilen kamu kaynaklarının tam ve doğru şekilde hesaplanması,
- Denetim yasal ve kurumsal çerçevesinin belirlenmesi,
- Mültecilere ilişkin mevcut bilgi ve verilerin güvenilirliği,
- Mültecilerin ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan ihale/satın alma işlemleri.

Sayıştayların muhtemel bir denetim sırasında karşılaştacağı güçlükler (challenges) ise şunlardır.

- Denetim için gerekli yasal yetki meselesi,
- Güvenlik (özellikle Irak Sayıştayı için),
- Denetim riskinin fazlalığı,
- Mültecilere yardım sağlayan diğer paydaşların denetimi meselesi.